

Muratcan GÖKDEMİR

İstanbul Ticaret Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi

**ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ’NDE
SORUŞTURMA USULÜ**

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
GİRİŞ	XV

Birinci Bölüm **ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NİN** **TEMELLERİ**

1. MAHKEME'NİN FİLOZOFLIK VE TARİHÎ KÖKLERİ	1
1.1. Yüzyıla Kadar Olan Dönem	1
1.2. Savaş Hukukuna Dair İlk Önemli Kodifikasyon: 1863 Lieber Yasası	15
1.3. Uluslararası Kızılhaç Komitesi ve Sürekli Uluslararası Ceza Mahkemesi Fikrinin Doğuşu.....	17
1.4. I. Dünya Savaşı Sonrası Dönem: 1919 Versay Barış Antlaşması ve Leipzig Yargılamaları.....	22
1.5. II. Dünya Savaşı Yargılamaları ve Etkileri.....	28
1.5.1. 1945 Nuremberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Nuremberg Yargılamaları	28

1.5.2. 1946 Uzak Doğu Uluslararası Askeri Mahkemesi - Tokyo Yargılamaları.....	35
1.5.3. II. Dünya Savaşı Sonrası Önemli Normatif Gelişmeler.....	39
1.6. Birleşmiş Milletler Ad Hoc Uluslararası Ceza Mahkemeleri.....	41
1.6.1. Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi.....	46
1.6.1.1. EYUCM'nin kuruluşu.....	46
1.6.1.2. EYUCM'nin teşkilat yapısı.....	51
1.6.1.3. EYUCM'nin Yargı Yetkisi.....	54
1.6.1.4. EYUCM'de Soruşturma ve Kovuşturma	61
1.6.2. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi	63
1.6.2.1. RUCM'nin Kuruluşu	63
1.6.2.2. RUCM'nin teşkilat yapısı	64
1.6.2.3. RUCM'nin yargı yetkisi	64
1.6.2.4. RUCM'de Soruşturma ve Kovuşturma	67
1.6.3. Ad Hoc Uluslararası Ceza Mahkemeleri'nin Sonu ve BM Uluslararası Ceza Mahkemeleri İçin Mekanizma	69
1.7. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluş Süreci.....	72
2. MAHKEME'NİN HUKUKİ KİŞİLİĞİ.....	79
3. MAHKEME'NİN TEŞKİLAT YAPISI	85
3.1. Mahkeme Başkanlığı	86
3.2. Daireler	86
3.3. Savcılık Makamı	89
3.4. Yazı İşleri Müdürlüğü	91
4. MAHKEME'DE UYGULANACAK HUKUK.....	92

İkinci Bölüm

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NDE SORUŞTURMA SAFHASININ TEMELLERİ

1. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ USULÜNDE TAHKİK VE İTHAM SİSTEMLERİ	97
---	----

1.1. Tahkik Sistemi.....	97
1.2. İtham Sistemi.....	99
1.3. İşbirliği Sistemi	101
1.4. Uluslararası Ceza Mahkemesi İçin Özel İşbirliği Sistemi.....	102
2. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ SORUŞTURMALARINDA “DURUM” ve “DAVA” AYRIMI	108
3. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ’NDE SORUŞTURMA SAFHASININ EVRELERİ.....	114

Üçüncü Bölüm

SORUŞTURMANIN BAŞLATILMA EVRESİ

1. MAHKEME’NİN HAREKETE GEÇMESİ: TETİKLEME MEKANİZMALARI	129
1.1. Taraf Devlet Başvurusu	133
1.1.1. Genel Olarak	133
1.1.2. Öz-Başvurular	135
1.1.3. Taraf Devlet Başvurusunun Şekli, İçeriği ve Geri Çekilmesi	139
1.2. BM Güvenlik Konseyi Başvurusu	142
1.2.1. Genel Olarak.....	142
1.2.2. BM Güvenlik Konseyi Başvurusu ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Bağımsızlığı Sorunu	146
1.2.3. Statü md. 13/1(b) Uygulaması – Güvenlik Konseyi'nin Yaptığı Başvurular	151
1.2.3.1. Darfur, Sudan'daki Durum	151
1.2.3.2. Libya'daki Durum	155
1.2.4. Roma Statüsü'nün 16. maddesi – Güvenlik Konseyi'nin Soruşturma ve Kovuşturmaları Erteleme Yetkisi.....	160
1.3. Savcının Proprio Motu/Kendiliğinden Tetikleme Yetkisi.....	166
1.3.1. Genel Olarak.....	166

1.3.2. Roma Statüsü md. 15 Kapsamında Savcuya İletilen Bilgiler	169
1.3.3. İletişim Konusu Bilgilerin Savcı Tarafından Değerlendirilmesi.....	170
1.3.4. Ön-Dava Dairesi'nin Savcıyı Soruşturma Aşmak Üzere Yetkilendirmesi	174
1.3.5. Savcının Soruşturmayaya Yer Olmadığına Dair Kararı Üzerine Bildirim Yükümlülüğü	179
2. ÖN İNCELEME AŞAMASI.....	179
2.1. Yargı Yetkisi Bakımından Değerlendirme	187
2.1.1. Zaman Bakımından Yargı Yetkisi (ratione temporis)	188
2.1.2. Kişi Bakımından Yargı Yetkisi (ratione personae)	189
2.1.3. Yer Bakımından Yargı Yetkisi (ratione loci)	196
2.1.4. Konu Bakımından Yargı Yetkisi (ratione materiae)	200
2.1.4.1. Soykırım Suçu	207
2.1.4.2. İnsanlığa karşı suçlar.....	213
2.1.4.3. Savaş Suçları.....	218
2.1.4.4. Saldırı suçu	223
2.2. Kabuledilebilirlik Değerlendirmesi	232
2.2.1. Tamamlayıcı yetki ilkesi	235
2.2.1.1. Kavram ve Amaç	235
2.2.1.2. Yargı yetkisini haiz devletteki muhakemenin tespiti	240
2.2.1.3. Yargı yetkisini haiz devletin isteksizliğini tespit	250
2.2.1.4. Yargı yetkisini haiz devletin acziyetini tespit	257
2.2.1.5. Tamamlayıcı yetki bakımından “ne bis in idem” ilkesi.....	261
2.2.2. Suçun Ağırlığı Ölçütü/Yeterli Ağırlık Denetimi	262
2.2.2.1. Genel olarak kavram	262
2.2.2.2. Suçun Ağırlığını Tespitte Nicel Yaklaşımlar ve İlk Uygulamalar	268
2.2.2.3. Suçun Ağırlığını Tespitte Nitel Yaklaşımlar.....	276

2.2.2.4. Mavi Marmara Olayında Yeterli Ağırlık İncelemesi.....	282
2.2.2.5. Genel olarak uygulamadaki sorunlar	294
2.3. Adaletin Gerekleri Bakımından Değerlendirme	301
3. SORUŞTURMA KARARINA KARŞI İTİRAZ.....	304
4. SORUŞTURMAYA YER OLmadığINA DAİR KARARA İTİRAZ	307

Dördüncü Bölüm

SORUŞTURMANIN YÜRÜTÜLME EVRESİ

1. TUTUKLAMA KARARI	312
1.1. Tutuklama Kararı Çıkarılabilen Haller	312
1.2. Tutuklama Kararı Talebinin ve Tutuklama Kararının Şekli.....	318
1.3. Tutuklama Kararlarının Uygulanması.....	319
1.3.1. İşbirliği Talebi	319
1.3.2. İşbirliği Talebinin Yerine Getirilmesi	325
1.3.3. İşbirliği Talebinin Yerine Getirilmemesi	331
2. SAVCININ GÖREV VE YETKİLERİ	338
2.1. Genel Olarak Görev ve Yetkiler.....	338
2.2. Kişilerin Haklarına Riayet.....	341
2.3. Bir Devlet Ülkesinde Soruşturma Yürütülmesi.....	346
2.4. İşbirliğini Sağlama Amaçlı Sözleşmeler Akdedilmesi	348
2.5. Bilgi Ve Belgelerin İfşa Etmemek Kaydı İle Edinilmesi	349
2.6. Gizliliğin Güvence Altına Alımı, Kişilerin Korunması ve Delillerin Muhafazası.....	353
3. ÖN-DAVA DAİRESİNİN İŞLEVLERİ VE YETKİLERİ	355
3.1. Genel Olarak.....	355
3.2. Soruşturma İle İlgili Emir ve Müzekkerelerin Çıkarılması	356
3.3. Savunma Makamının Desteklenmesi	357

3.4. Kişilerin Korunması, Ulusal Güvenlik Bilgilerinin ve Delillerin Muhafazası	359
3.5. Malvarlığının Dondurulmasına İlişkin Önlemlerin Alınması	360
3.6. Eşsiz Soruşturma Fırsatı Halinde Ön-Dava Dairesi	361
4. Soruşturmanın Yürütlme Evresi Sonunda Savcının Kararı	364

Beşinci Bölüm

İDDİANAMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ - SUÇLAMALARIN ONAYLANMASI EVRESİ

1. SUÇLAMALARIN ONAYLANMASI EVRESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	368
2. KİŞİLERİN DURUŞMADA HAZIR BULUNMASI	370
3. SUÇLAMALARI İÇEREN BELGE	373
4. SUÇLAMALARIN ONAYLANMASI DURUŞMASI ÖNCESİ İŞLEMLER.....	375
5. SUÇLAMALARIN ONAYLANMASI DURUŞMASI	377
SONUÇ	381
KAYNAKÇA	395